

Ключевые слова: музыканты-инструменталисты, инновационные методы, “перемотивация”, музыкальная дидактика, студенты.

BURNAZOVA V. V. Influence of “feathermotivational” on development of performance independence of musicians-instrumentalists.

In the article influence of “feathermotivational” is experimentally proved on development of performance independence of musicians-instrumentalists. Maintenance of methods and adopting development of performance independence opens up at future music masters tangent “feathermotivational” subjects due to sum of different reasons.

Keywords: musicians-instrumentalists, innovation methods, “feathermotivational”, musical didactics, students.

Гладка І. А.
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова

РОЗВИТОК МОВЛЕННЄВИХ НАВИЧОК ЗА КОМУНІКАТИВНОЇ МЕТОДИКИ

У статті аналізується зібрання наявних знань про процес формування мовленнєвих навичок, узагальнення їх та з'ясування оптимальних шляхів роботи у формуванні мовленнєвих навичок у рамках комунікативної методики.

Ключові слова: мовленнєві навички, комунікативна методика, англійська мова, власна творчість, проблемні ситуації.

Вивчення іноземних мов у сучасних умовах інтеграції України до міжнародних спільнот набуває все більшого значення. Потреба в освічених людях, що здатні здійснювати міжмовну комунікацію та представляти країну на міжнародній арені невинно зростає. Гармонійно розвинута, діяльна, творча особистість – ідеал до якого прагнуть освітньо-виховні заклади. Комунікативна методика має на меті формування мовних навичок, у той же час виховуючи самодостатню особистість. У особисто-орієнтованому підході до навчання іноземної мови комунікативна методика найбільш повно відповідає поставленим цілям.

Зараз, коли особистість відіграє центральну роль у процесі навчання, а мовленнєва компетенція є головною метою оволодіння іноземною мовою, дослідження у руслі комунікативної методики є, як ніколи, необхідними. Саме цим і визначається актуальність цієї статті, адже не зважаючи на розповсюдженість і популярність цієї методики, вона ще недостатньо досліджена, не повністю виявлено її можливості.

Метою статті стало зібрання наявних знань про процес формування мовленнєвих навичок, узагальнення їх та з'ясування оптимальних шляхів роботи у формуванні мовленнєвих навичок у рамках комунікативної методики.

Історію методів викладання іноземних мов досліджували вітчизняні та зарубіжні вчені. Серед робіт вітчизняних дослідників своєю повнотою і всебічністю виокремлюються роботи І. В. Рахманова, цим питанням також займалися Т. А. Ганшина, І. А. Грузинська, З. М. Цвєткова, С. К. Фоломкіна, Ю. А. Жлутенко, Р. А. Кузнєцова, Ф. Кронштейн, В. Е. Раушенбах, Т. Роджерс, Ч. Лоув.

У методиці викладання іноземних мов неодноразово робилися спроби знайти найбільш раціональний метод навчання. Найстарішим був натуральний метод, що нічим не відрізняється від метода, яким дитину навчають рідної мови. Іноземна мова вивчалася шляхом наслідування готовим моделям, шляхом багаторазового повторення та відтворення нового матеріалу за аналогією із вивченим. Природний метод мав на меті формування суто практичних навичок, насамперед говоріння та читання.[5]

Із виникненням шкіл і введенням предмету "іноземна мова" природний метод було замінено на перекладний, який залишався панівним аж до середини ХХ сторіччя. Метою цього методу було вивчення граматики, і, як наслідок, оволодіння ладом іноземної мови, що, у свою чергу, надало б можливості використовувати мову у будь-яких життєвих ситуаціях.

Подальший розвиток методів можна охарактеризувати як почергову зміну пріоритетів у навчанні, на перший план висувалися то читання, письмо, то усне мовлення.

Прискорення темпу життя, процес глобалізації та діяльність Ради Європи збільшили потребу у навчанні людей мовам. Створення альтернативних методів навчання стало необхідним. Навчання повинно було стати більш прагматичним, більш функціональним; на перше місце вийшла комунікативна функція мови, що й сприяло створенню нового методу як системи навчання мови [4].

Д. Уілкінс запропонував функціональне, чи комунікативне, визначення мови, проаналізував комунікативні значення, що необхідні вивчаючим мову, щоб розуміти висловлювання інших, а також висловлювати власну думку. Він спробував описати систему значень, що лежать в основі комунікативного використання мови, не вдаючись до традиційних підходів відповідно до яких показники володіння мовою – це знання граматики та обсяг словникового запасу. Він виділив два типи значень: смислові категорії (час, послідовність, кількість, місце, частота) та категорії комунікативної функції (прохання, заперечення, пропозиції, скарги). У. Литву, К. Кедлін, К. Брумфіт, К. Джонсон, Г. Е. Піфо, Ю. І. Пассов тлумачать його як підхід, мета якого – зробити комунікативну компетентність основою навчання мов, розробити систему видів діяльності, для навчання чотирьом видам умінь (читання, письмо, аудіювання, усне мовлення), де б враховувався взаємозв'язок мови й комунікації. Всеосяжність виділяє цей підхід серед інших [5].

В основі розвитку комунікативного підходу до викладання іноземної мови покладено комунікативну теорію мови, прихильником якої був Хаймс, та теорію функціонального використання мови Холлідея.

Метою навчання Хаймс вважає “комунікативну компетенцію”. Він увів цей термін, щоб протипоставити комунікативну точку зору на мову теорії компетенції за Чомскі, згідно з якою людина досконало знає мову, має необмежену пам'ять, стійку увагу і т. п. Хаймс вважав цю точку зору непродуктивною через те, що теорія мови повинна розглядатися не окремо по собі, а у зв'язку з більш широкою теорією комунікації та культури.

Теорія функціонального використання мови Холлідея обстоює таке положення: “лінгвістика займається описанням мовленнєвих актів чи текстів, тоді як тільки через вивчення мови у дії можна усі її функції та відтінки значень”. Холлідей виділив сім основних функцій, які виконує мова:

- ✓ Інструментальна – використання мови з метою отримати щось.
- ✓ Регулятивна – використання мови для взаємодії з іншими людьми.
- ✓ Особистісна – використання мови для вираження власних почуттів і думок.
- ✓ Евристична – використання мови для вивчення та пізнання світу.
- ✓ Образна – використання мови для створення світу фантазій.
- ✓ Репрезентативна – використання мови для передачі інформації [6].

Прихильники комунікативного підходу вважали, що засвоєння іноземної мови має ті ж самі принципи, що і засвоєння мовленнєвих засобів вираження тієї чи іншої функції.

У процесі становлення комунікативної методики можна виділити два визначні етапи. На першому етапі, що прийшовся на шістдесяті роки минулого століття, було згруповано мовленнєві одиниці на основі комунікативної функції (вибачення, прохання, порада й інше). Такі одиниці – типи, шаблони (*exponents*) мовленнєвої діяльності. На другому етапі (вісімдесяті роки) оформилася ідея поділу роботи: над правильністю мовлення та над його швидкістю. Здобутки цих двох етапів були використані під час створення програми з іноземної мови для загальноосвітніх навчальних закладів. На базі шаблонів були сформульовані мовленнєві функції, а ідея розподілу роботи над правильністю мовлення та над його швидкістю відобразилася у вимогах до граматичної, лексичної, соціокультурної компетенцій.

Мислення учнів характеризується такими індивідуальними особливостями як самостійність, швидкість, глибина розуміння навчального матеріалу. Мислення різних учнів одного віку відрізняється співвідношенням наочно-образних і словесно-логічних компонентів, а також рівнем його продуктивності. У процесі навчання іноземної мови особливості мислення учня впливають на швидкість формування вербальних зв'язків і

функціонально мовних узагальнень, на гнучкість трансформаційних процесів.

Мислення функціонує в єдності з мовленням, саме в ньому воно й проявляється. Л. С. Виготський вважав, що відношення думки до слова непостійне; це процес, рух від думки до слова й навпаки, становлення думки у слові. Він виділив такі рівні думки у слові:

1. Мотивація думки.
2. Думка.
3. Внутрішнє мовлення.
4. Зовнішнє мовлення.

Важливу роль в оволодінні іноземною мовою відіграє пам'ять. Обидва види пам'яті, і короткочасна, і довгочасна, мають велике значення для реалізації мовленнєвої діяльності. Участь у комунікативній діяльності можлива лише у тому випадку, коли у свідомості (у довгочасній пам'яті) людини міцно зберігаються мовні засоби. За теорією В. Я. Ляудіса, під час мовлення необхідні мовні засоби подаються до короткочасної пам'яті. Матеріал, який підлягає запам'ятовуванню, спочатку надходить до короткочасної пам'яті, а потім за допомогою вправ має бути переведений до довгочасної пам'яті [4].

У навчанні іноземної мови особливого значення набуває мимовільне запам'ятовування, адже механічне запам'ятовування слів, граматичних форм не може забезпечити участь у спілкуванні. Свідоме виконання операцій з мовним матеріалом не лише сприяє формуванню навичок, але й забезпечує краще запам'ятовування цього матеріалу. Вправління також стимулює інтерес в учнів, що досягається шляхом надання вправам комунікативного характеру, використання різноманітних прийомів та засобів навчання.

Розвинути пам'ять кожного типу допомагає зацікавленість учнів, їх позитивне ставлення до виучуваного матеріалу. Крім цього, необхідно використовувати спеціальні вправи, спрямовані на розвиток того чи іншого типу пам'яті.

Якість оволодіння учнем іншомовною діяльністю значною мірою зумовлює мотивація. Мотивація належить до суб'єктивних якостей учня, вона визначається його особистими спонуканнями, пристрастями і потребами.

Від вчителя залежить перетворити у реальну рушійну силу процесу оволодіння іншомовним мовленням протягом усіх років навчання в середньому навчальному закладі.

Наприклад:

Під час вивчення тематики ситуативного мовлення у 9 класі "Я, моя сім'я, мої друзі" доцільно використати вправи такого типу:

1) Прослухайте діалог. Прочитайте його по ролях. Вивчіть напам'ять та проінсценуйте.

Elizabeth: Look Jake? Have you got a family of your own?

Jake: Oh, no. I'm not married yet/ I live with my parents.

Elizabeth: Is your family large?

Jake: I don't think so. My parents have got only two daughters.

Elizabeth: And which of you is the eldest?

Jake: It's me. I'm twenty.

Elizabeth: How old is your younger sister? I wonder what her name is?

Jake: Susan. She's a lovely girl. She is ten.

Elizabeth: It's a pleasure to have such a young sister, isn't it?

Jake: Certainly. She is the apple of my eye.

2) Використовуючи слова, вирази та словосполучення, перекладіть діалог та інсценуйте його з товаришем.

– Доброго дня!

– Доброго дня! Як справи?

– Дякую. Гарзд. Ви знаєте місіс Браун?

– Звичайно, я знаю її дуже добре. Вона чудова добросердечна жінка. У неї дуже велика родина.

– Скільки в неї дітей?

– Четверо: дві доньки, Елен і Дженні, і двоє синів, близнюків, Білл і Джордж.

– А скільки років Джорджу?

– Він ще маленький, йому три роки.

– Брауни дуже приємні люди.

– Так, містер Браун чудовий батько, дуже турботливий, а місіс Браун – любляча мати та дружина. Діти дуже їх люблять.

Під час вивчення тематики спілкування “молодіжна культура”:

3) Прочитайте текст. Дайте відповіді на запитання до тексту, створивши діалог. Розкажіть його з товаришем.

Back to School Holiday is a start of a new school year, new school life. Thought it is not widely observed, for many people (mostly all junior and children) it is a special day. New school year associates with a new page in their lives. It is marked by every British or American pupil from the age of 4 to 16 year old. The school year in England, Wales, Northern Ireland begins in the first week of September. After this day students start studying in different subjects or for their GCSE (General Certificate of Secondary Education) exams at primary, Secondary school, university or colleges.

It's time to go back to school, to exchange impression after the long Summer holidays, to choose their compulsory or optional classes, to be ready for a new fruitful work.

Is this holiday widely observed?

What kind of holiday is it?

For whom is it a special day?

Why this day is a new page in the life of students?

What is this holiday marked by?

When does the school year begin in England, Wales and Northern Ireland?

What do students usually do after this day?

Is it a good time to exchange impressions after the long summer holidays?

В інтерпретації Ю. І. Пассова комунікативний підхід орієнтований на організацію процесу навчання, адекватного процесу реального спілкування завдяки моделюванню основних закономірностей мовленнєвого спілкування. Серед інших принципів методики Ю. І. Пассов висуває і новизну, яка проявляється в постійній зміні предмета розмови, обставин, завдань.

Працюючи за комунікативною методикою учень отримує не пасивний запас знань, а активний.

У процесі навчання за комунікативною методикою учні набувають комунікативної компетенції – здатності користуватись мовою залежно від конкретної ситуації. З самого початку учні оволодівають усіма чотирма видами мовленнєвої діяльності на понад фразовому і текстовому рівнях при обмеженому використанні рідної мови. Робота йде не тільки над правильністю, але й над швидкістю усного мовлення і читання.

У рамках навчання мовлення широко використовуються опори різних видів: змістові та смислові, словесні й зображальні, що допомагають керувати змістом висловлювання.

Серед найновіших методів навчання іноземних мов, що виникли переважно в англomовних країнах – США та Великобританії – в останні десятиріччя ХХ століття все більшого поширення набувають методи, які об'єднують у собі комунікативні та пізнавальні цілі. Комунікативна спрямованість сучасного уроку дає таку можливість. Постановка проблемного запитання на початку уроку – це свого роду виклик, спрямований на те, що учень його прийме, якщо буде впевнений в тому, що в змозі розв'язати проблему [3].

Навчання за комунікативною методикою передбачає відтворення соціокультурної ситуації, типової для країни, мова якої вивчається. Це не тільки дає учням додаткову країнознавчу інформацію, а й сприяє самоусвідомленню себе як українця, підкреслює своєрідність кожної культури, вчить пишатися надбаннями предків. А також толерантності.

Сам предмет "іноземна мова" має значний виховний потенціал, і за комунікативною методикою він розкривається якнайповніше.

Зростає зацікавленість іншою культурою, що сприяє розвитку особистості у гуманістичному руслі.

За цієї методики розвиваються пізнавальний, етичний, комунікативний (знання етикетних норм, навички спілкування), естетичний (наприклад, почуття прекрасного у мові); Заняття за комунікативною методикою сприяють розвитку вмінь працювати у команді, вчать толерантності.

В умовах української середньої школи було нарешті запроваджено методику, яка дає змогу дитині по закінченню школи оволодіти іноземною мовою на рівні, достатньому для адаптації у іншомовному середовищі. Цією

методикою стала комунікативна методика [4].

Дослідження мови й мислення з різних боків ведеться і психологами, і лінгвістами. Це дає всебічне розуміння цього явища. Усвідомлення психологічних процесів формування мовленнєвих навичок дає змогу правильно побудувати навчальну діяльність, отримати плідний результат.

Урахування особливостей психологічних процесів, зокрема мислення та пам'яті, підтримка мотивації в учнів у значній мірі покращують роботу педагога.

У сучасних умовах гуманізації освіти, стратегії всебічного розвитку особистості, розкриття її потенціалу комунікативна методика відповідає виховній меті освіти. За використання цієї методики виховуються такі якості як гуманне ставлення до оточуючих, патріотичні, естетичні почуття.

Використана література:

1. Коваленко О. Про вивчення іноземних мов у 2002/2003 навчальному році / Іноземні мови в навчальних закладах № 1,2 2002. – С. 14-17
2. Програми для середньої загальноосвітньої школи. 2-12 класи. – К. : “Перун”, 2005. – 296 с.
3. Миролюбов А. А., Парахина А. В. Общая методика преподавания иностранных языков в средних специальных учебных заведениях. – М. : Высшая школа, 1984.
4. Пассов Е. И. Основы коммуникативной методики обучения иноязычному общению. – М., 1989.
5. Кузовлєва Н. С. “Комунікативний метод навчання іншомовній мовній діяльності”. – Воронеж, 1985.
6. Пассов Е. И. Коммуникативный метод обучения иноязычному говорению. – М. : Просвещение, 1991.

Гладкая И. А. Развитие речевых навыков при использовании коммуникативной методики.

В статье анализируются существующие знания о процессе формирования языковых навыков, обобщение их и выяснение оптимальных путей работы по формированию языковых навыков в рамках коммуникативной методики.

Ключові слова: мовленнєві навички, комунікативна методика, англійська мова, власна творчість, проблемні ситуації.

GLADKA I. A. Development of speech skills according to the communicative method.

The article presents compilation of existent knowledge about the process of speech skills formation, generalization them and clarification of optimal ways of working about formation of speech skills within a communicative method.

Keywords: Speech skills, communicative method, English, proper creation, problem situations.